

**JORNADES DE
FORMACIÓ PER
AL PROFESSORAT
D'ESTUDIS CATALANS
D'UNIVERSITATS
I ALTRES CENTRES
D'ESPANYA
I PORTUGAL**

30 DE NOVEMBRE I 1 DE DESEMBRE DE 2023
UNIVERSITAT DE GRANADA

FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES · AULA ANA PARDO (BIBLIOTECA)
CAMPUS UNIVERSITARIO DE CARTUJA · CALLE DEL PROFESOR CLAVERA S/N

JORNADES DE FORMACIÓ PER AL PROFESSORAT D'ESTUDIS CATALANS D'UNIVERSITATS I ALTRES CENTRES D'ESPANYA I PORTUGAL 2023

Dijous, 30 de novembre

14.30h – 15.00h Acreditació dels participants

15.00h – 15.15h Salutació

Juan Manuel Martín García, vicerector d'Ordenació Acadèmica i Professorat de la Universitat de Granada

Ana Gallego Cuiñas, degana de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Granada

Lourdes Sánchez Rodrigo, responsable acadèmica dels estudis catalans de la Universitat de Granada

Josep-Anton Fernàndez i Montolí, director de l'Àrea de Llengua i Universitats de l'Institut Ramon Llull

15.15h – 16.00h Conferència

L'ensenyament del català a la Universitat del segle XXI
Lourdes Sánchez Rodrigo, Universitat de Granada

16.00h – 18.00h Reunió interna del professorat de la Xarxa universitària d'estudis catalans a l'exterior

18.00h – 18.30h Pausa cafè

18.30h – 20.30h Visita guiada per la ciutat a càrrec d'estudiants de català de la Universitat de Granada

21.00h – Sopar

Divendres, 1 de desembre

09.00h – 10.30h Taller

Aplicaciones de la mediación lingüística a la enseñanza de lenguas

Adolfo Manuel Sánchez Cuadrado, Universitat de Granada

10.30h – 11.00h Pausa cafè

11.00h – 12.30h Taller

"Imparare la lingua con la letteratura". Estrategias y algunas pautas para introducir textos literarios en la clase de LE

Alessandra Sanna, Universitat de Granada

12.30h – 13.30h Conferència

La influencia del catalán en el castellano: los catalanismos desde una perspectiva histórica
David Porcel Bueno, Universitat de Granada

13.30h – 15.00h Dinar

15.00h – 16.30h Presentacions

L'ús de la IA a l'aula per a la generació de relats interactius a l'aula de Català III

Jacob Mompó Navarro, Universitat Complutense de Madrid

Afectivitat en l'ensenyament de llengües

Clàudia Garrigós Vicedo, Universitat de Granada

"És perquè et sé germana que puc dir-te estrangera": taller de traducció poètica català-castellà (o una manera de confabular mons impossibles)

Anna Cristóbal Lecina, Universitat d'Alcalá

16.30h – 16.45h Cloenda

CONFERÈNCIES

L'ensenyament del català a la Universitat del segle XXI

Lourdes Sánchez Rodrigo, Universitat de Granada

L'any 1963 del segle passat apareixia per primera vegada l'assignatura de Lengua y Literatura Catalanas dins l'especialitat de Filología Románica de la Universidad de Granada. Des d'aleshores, hi ha hagut diverses reformes del plans de estudi a la universitat espanyola, però la Filologia catalana s'ha mantingut sempre a la nostra institució.

Des de la Reforma Universitària el 1998 –a nivell europeu anomenada popularment Pla Bolonya– va començar un nou procés educatiu que s’ha anat desenvolupant fins ara, la qual cosa va suposar que l’Àrea de Filologia Catalana de la UGR esdevingués una àrea de coneixement independent que va veure incrementada la seva implantació quan l’any 2003, un any després de la creació de l’Institut Ramon Llull, va signar-se el primer conveni de col·laboració amb la nostra universitat. Aquest conveni s’ha anat renovant al llarg d’aquests últims anys, cosa que ha suposat l’increment de matèries i de docents amb una gran acollida per part de l’estudiantat.

Creiem fermament que la nostra societat és canviant i, per tant, aprendre nous idiomes per adaptar-se a una nova situació és gairebé una obligació. En conseqüència, l’ensenyament de diverses llengües, el català inclòs, en els seus diferents nivells, des de l’escola a la Universitat, té davant seu un repte a resoldre per tal de garantir la cohesió social.

Som optimistes, volem ser optimistes, i pensar que encara no hem arribat a la meta sinó que hem de continuar caminant, perquè tenim el convenciment que el futur, on ja som, el d’aquest segle XXI, parlar del coneixement lingüístic és parlar també de la societat, una societat que volem inclusiva i plenament democràtica.

Lourdes Sánchez Rodrigo és doctora per la Universitat de Granada i professora titular d’aquesta universitat. Al llarg de la seva carrera acadèmica ha dut a terme estudis sobre escriptors catalans de l’Edat Mitjana i Contemporània. Especialista en Modernisme, ha publicat diversos llibres i articles a revistes nacionals i internacionals, i ha centrat els seus estudis en les relacions entre la literatura catalana i la castellana com, per exemple, *Rubén Darío, un espíritu errante entre Mallorca y Barcelona*. Traductora d’obres de Santiago Rusiñol com ara *Oraciones i Las aleluyas del señor Esteve*. Així mateix, ha treballat sobre la figura i l’obra del poeta Joan Vinyoli sobre el qual va publicar el llibre *A la recerca del mar* i l’article *Apunts sobre Joan Vinyoli i l’Escola de Barcelona* a la revista catalana *Serra d’Or*.

La influencia del catalán en el castellano: los catalanismos desde una perspectiva histórica

David Porcel Bueno, Universitat de Granada

L’aportació del lèxic català al castellà ha estat una constant en un procés diacrònic que s’estén al llarg de set segles. Tot i que el *Diccionario de la Lengua Española* continua sense reconèixer l’origen català d’aquests termes, avui dia es poden seguir fàcilment el rastre de més de 600 catalanismes a la llengua de Cervantes (alguns marcats com en desús o antiquats). En aquest treball volem tornar sobre una qüestió que ens sembla fonamental per acabar amb allò que sens dubte ha estat una injustícia lingüística, és a dir, la possibilitat de determinar les vies de penetració (directa o indirecta) d’aquest cabal lèxic en castellà.

David Porcel Bueno és llicenciat en Filologia Hispànica (2009), Filologia Romànica (2011) i Filologia Àrab (2014) per la Universitat de Granada, i llicenciat en Filologia Hebrea (2016) per la Universitat Complutense de Madrid. També va cursar estudis de postgrau a la Universitat de Granada (Filologia Clàssica) i és doctor en Filologia Espanyola per la Universitat de València (2015). Ha estat investigador postdoctoral a la Universitat de Heidelberg, a la Universitat Paris-Sorbonne (Paris IV), a la Universitat d’Oxford i a la Universitat de Bolonya, i ha estat professor convidat a les Universitats de Graz, Kassel, Rostock, Montreal, Verona, Pàdua, Belgrad, entre d’altres. Actualment és professor del Departament de Filologies Romànica, Italiana, Gallega i Portuguesa i Catalana a la Universitat de Granada. Les seves línies de recerca se centren en l’estudi de les llengües i les literatures iberoromàniques, sobretot en la fase medieval i clàssica, i en les relacions que estableixen amb altres llengües i literatures ibèriques (àrab, hebrea i mediollatina) i romàniques (italiana, occitana i francesa).

Aplicaciones de la mediación lingüística a la enseñanza de lenguas

Adolfo Manuel Sánchez Cuadrado, Universitat de Granada

El paper de la mediació en l'ensenyament de llengües addicionals, si bé amb certa presència en les darreres dècades, ha quedat consolidat per la publicació del MCER Volum complementari (Consell d'Europa 2020; 2021 per traduir-lo a l'espanyol). Aquest document amplia el constructe de la competència comunicativa i integra la mediació en els altres modalitats de comunicació –comprensió, expressió i interacció– des d'una triple perspectiva: lingüística, cognitiva i social. Estem, doncs, davant d'una oportunitat única per reforçar la connexió de l'ensenyament de llengües amb les necessitats dels aprenents, així com per fer atenció a qüestions com l'afectivitat interpersonal, les habilitats socials, les pràctiques interlingüístiques o la competència intercultural. En aquest taller s'analitzen les principals característiques de la mediació com a modalitat de comunicació, tant en la concreció en activitats i estratègies comunicatives com en la relació amb l'enfocament orientat a l'acció. D'altra banda, s'analitzen mostres d'activitats per a l'explotació didàctica i es revisen algunes qüestions relatives als reptes que planteja l'avaluació.

Adolfo Manuel Sánchez Cuadrado és llicenciat en Traducció i Interpretació, màster en Foreign Language Pedagogy i doctor en Lingüística. Des del 2019 és professor al Departament de Lingüística General i Teoria de la Literatura de la Universitat de Granada. Anteriorment va ser professor de Llengua Espanyola, ELE i Traducció Pedagògica a la Universitat de Delaware 1999-2000; al Centre de Llengües Modernes de la Universitat de Granada 2000-2016; i a University College London 2016-2018. Col·labora en màsters de diverses universitats espanyoles amb assignatures relacionades amb l'ensenyament de llengües. Les seves àrees de recerca són la traducció pedagògica, la mediació lingüística, la lingüística cognitiva i la formació de professorat de llengües estrangeres. La seva tesi sobre traducció pedagògica i lingüística cognitiva s'ha publicat a la col·lecció *Monografies* d'ASELE i va obtenir un premi a la millor tesi d'aquesta associació el 2016. Ha col·laborat com a traductor principal en la versió oficial de l'anglès a l'espanyol del Volum complementari del MCER (Consell d'Europa 2020; Institut Cervantes 2021 per a la traducció a l'espanyol).

“Imparare la lingua con la letteratura”.

Estrategias y algunas pautas para introducir textos literarios en la clase de LE

Alessandra Sanna, Universitat de Granada

El taller pretén fer una reflexió general sobre la possibilitat d'utilitzar els textos literaris com una eina més a les classes de llengua estrangera. S'esmentarà breument l'estat de la qüestió, i es facilitaran exemples pràctics amb què es podria treballar en els diferents nivells.

Alessandra Sanna és llicenciada en Filosofia i Lletres per la Universitat de Sassari (Itàlia) i actualment és professora de llengua i literatura italiana a la Universitat de Granada on es va doctorar en Filologia Italiana el 2013. Ha assistit com a ponent a diversos congressos internacionals i ha publicat diversos treballs sobre l'escriptora Grazia Deledda i altres autores italianes a cavall entre el segle XX i XXI. És membre de diferents grups de recerca i els seus interessos giren especialment al voltant de la literatura desenvolupada dins de la *Querelle des Femmes*, la traducció i la novel·la negra i policíaca.

L'ús de la IA a l'aula per a la generació de relats interactius a l'aula de Català III

Jacob Mompó Navarro, Universitat Complutense de Madrid

En la comunicació explicaré l'activitat que duem a terme a l'aula de Català III, en què fem servir la intel·ligència artificial per crear un relat interactiu. Faré un repàs inicial per les distintes eines d'intel·ligència artificial i explicaré per què faig servir el xat conversacional de Microsoft. Detallaré en què consisteix l'activitat, que podríem resumir, a grans trets, com segueix:

Demanam al xat que ens generi la primera escena d'un relat amb unes característiques concretes, que prèviament hem triat a classe segons els gustos literaris i inquietuds de l'alumnat. En aquest cas, el relat havia de ser de misteri i ambientat a la Catalunya modernista. Al final de l'escena, la IA ens ofereix tres possibles itineraris, i la classe tria per on seguirà la història. Perquè funcioni millor, cal preparar el resultat que ofereix la IA mitjançant una presentació de diapositives. A la comunicació, mostraré un tast del relat, un text en què podem treballar la comprensió escrita, però també ortografia i gramàtica. Per poder aprofitar millor l'activitat, a les diapositives hi insereixo enllaços a diferents recursos, com ara blogs de llengua i de cultura, o a diaris digitals, o webs de turisme, etc. D'aquesta manera, aprofitem el text per introduir-los en la literatura, l'art, la història o l'arquitectura catalanes, en aquest cas, pròpies del Modernisme. A més, com que els alumnes trien a cada sessió com segueix la història, la senten més seva, fet que els motiva i, alhora, diverteix.

Jacob Mompó Navarro és doctor en Filologia Catalana; màster en Patrimoni Bibliogràfic i Documental i llicenciat en Filologia Catalana per la Universitat de València. Ha impartit docència en assignatures de llengua i de literatura a la Universitat de València, la Universitat Catòlica de València i a la Universitat de Valladolid. Actualment, és docent de les assignatures Català I i Català III a la Universitat Complutense de Madrid. Ha format part de projectes d'investigació atorgats pel Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats, per la Generalitat Valenciana, i ha estat IP d'un projecte intern de la UCV.

Al llarg de la nostra activitat investigadora, hem desenvolupat tasques de recerca, estudi i edició de textos historiogràfics, i al voltant dels textos, processals i literaris, generats entorn de minories històricament perseguides.

Afectivitat en l'ensenyament de llengües

Clàudia Garrigós Vicedo, Universitat de Granada

La separació entre la raó i l'emoció ha sigut una creença que, històricament, ens ha afectat en la concepció que tenim sobre els éssers humans i els seus comportaments. Hem begut d'idees que assolien la cognició i l'afectivitat com si foren elements antagònics i, en conseqüència, contraposats: l'afectivitat per a les relacions socials i la cognició per al món acadèmic i l'aprenentatge. Aquesta distinció ha comportat que qüestions tan essencials en la construcció dels individus com poden ser les emocions, la creativitat, l'autoestima, la motivació, etc., queden excloses dels processos d'aprenentatge i, en definitiva, de les aules.

Arran de les investigacions neurocientífiques que s'han dut a terme en els darrers anys sabem que el component afectiu i el cognitiu són dues parts d'un tot inseparable i, per tant, s'han de tenir en compte a l'hora de programar les intervencions a l'aula. Paral·lelament, s'ha demostrat que l'afectivitat és fonamental per garantir l'èxit en les classes de segones llengües, ja que factors com el grau d'ansietat, les creences, l'actitud, l'ambient i el grup hi tenen un paper primordial. En aquesta ponència tractarem d'analitzar propostes d'intervenció que, des d'una dimensió afectiva, ajuden a crear un espai òptim i eficient per a l'aprenentatge de llengües addicionals.

Clàudia Garrigós és graduada en Filologia Catalana per la Universitat d'Alacant, on també va fer el màster de Professorat d'ESO, Batxillerat i Ensenyament d'Idiomes. Des d'aleshores va tindre inclinació per les línies d'estudi que treballen al voltant de l'adquisició de segones llengües (temes molt presents als seus TFG i TFM); així com l'estructura i funcionalitat del cervell per tal de processar el llenguatge i aprendre'l. És per això que va decidir continuar la seua formació amb un màster oficial de Neurociència i Educació a la Universitat Isabel I.

De manera paral·lela, ha estat treballant des de l'any 2021 a la Universitat de Granada com a professora visitant de català a la Facultat de Filosofia i Lletres i a la Facultat de Traducció. En aquest mateix any, va fer la seua primera ponència sobre "Ensenyar i aprendre català a la Universitat de Granada" al XXXIV Curs de Sociolingüística de la Nucia: La diversitat lingüística a l'Estat Espanyol: context sociolingüístic i ensenyament.

"És perquè et sé germana que puc dir-te estrangera": taller de traducció poètica català-castellà (o una manera de confabular mons im/possibles)

Anna Cristóbal Lecina, Universitat d'Alcalá

En aquesta comunicació es presentarà una proposta didàctica adreçada a l'alumnat de la Universitat d'Alcalá matriculat a Català I, així com també a aquelles persones de la facultat de Filosofia i Lletres que estiguin interessades en la llengua catalana i en els processos d'experimentació artística i exploració del llenguatge poètic.

L'objectiu d'aquesta proposta didàctica és que els participants inscrits en aquest taller s'animin a traduir al castellà textos poètics escrits en llengua catalana que se serveixen d'un lèxic treballat a Català I (la família i les professions, especialment). En aquest taller, l'alumnat podrà endinsar-se en la llengua catalana des d'un rol més creatiu i reflexiu sobre la sonoritat del text i els recursos fònics i sintàctics que el componen, gaudir de l'efecte d'estranyament que suposa traduir un text d'una llengua que encara no es coneix gaire bé i, a més, consolidar destreses que a l'aula no sempre és possible treballar.

Anna Cristóbal Lecina és graduada en Estudis Literaris i màster en Estudis de Gènere, Dona i Ciutadania a la Universitat de Barcelona. Ha treballat de docent a Itàlia i a diferents instituts de Barcelona, i ha sigut professora associada al grau d'Estudis Socioculturals de Gènere de la Universitat Autònoma de Barcelona. Des del curs 2023-24, exerceix com a docent de llengua, literatura i cultura catalanes a la Universitat d'Alcalá en el marc del programa de lectorats de l'Institut Ramon Llull. Al febrer sortirà publicat el seu primer llibre, *Macromatadero*, guanyador del 39è premi de poesia Gerardo Diego.